

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Факультет історії, політології і міжнародних відносин**

Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Сучасні проблеми міжетнічних та міжцивілізаційних взаємин
у теоретичному та практичному вимірах**

**Освітньо-наукова програма “Політологія” :
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти**

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “26” вересня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020
ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сучасні проблеми міжетнічних та міжцивілізаційних взаємин у теоретичному та практичному вимірі
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Викладач (-і)	проф. К
Контактний телефон викладача	0978913643
Е-mail викладача	vasyl.klymonchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки Цикл професійно-наукової підготовки Цикл практичної підготовки
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	hyg-awdm-cby
Консультації	
2. Анотація до курсу	
3. Мета та цілі курсу	
Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми міжетнічних та міжцивілізаційних взаємин у теоретичному та практичному вимірах» є ознайомлення студентів із головними методиками та підходами до аналізу міжетнічних взаємин, формування в них максимально повних та цілісних уявлень про сучасні проблеми етно-культурних та етноконфесійних взаємин як у теоретичному, так і в практичному вимірах.	
4. Компетентності	
Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні:	
<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основоположні поняття, терміни і категорії науки; – загальні географічні, політичні та культурно-типологічні особливості різних країн та регіонів; – регіональну специфіку осередків міжетнічних та міжконфесійних конфліктів; – основні цивілізаційні теорії; – основні соціально-психологічні та культурологічні теорії, що можуть бути адаптовані до міжетнічних взаємин; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здійснювати аналіз теоретичних та практичних проблем етнонаціональних процесів світу; – давати політологічний прогноз перебігу міжетнічних конфліктів; – діагностувати стан міжетнічних взаємин у державі та встановлювати стадію етнічної напруженості. 	
5. Результати навчання	
Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації, в межах та поза областю дослідження;	

здатність використовувати критичні знання в громадській сфері, що підтверджено публікацією принаймні однієї оглядової статті та статті з огляду книги; здатність детально розробляти та переконливо презентувати групі кваліфікованих дослідників добре обґрунтований план дослідження для вирішення важливого завдання; здатність презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, наукових зустрічей та громадських ініціатив (соціально-орієнтовані робочі зустрічі).

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			30		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			16		
самостійна робота			14		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
1	політологія	I-й	Нормативний		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Вступ. Предмет, завдання та категоріальний апарат курсу.	Лекція	1,2,7	4		Згідно розкладу
2. Етнічний та інонаціональний конфлікти	Лекція, семінар	6,23,24	6	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розклади
3. Нації в умовах глобалізації. Феномен багатокультурності	Лекція, семінар	15,18,22, інтернет ресурси	4	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
4. Націоналізм та національна ідентичність	Лекція, семінар	33,38, інтернет ресурси	4	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі);	Згідно розкладу

				10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	
5. Міграційні процеси	Лекція	71, інтернет ресурси	2		Згідно розкладу
6.Нові незалежні держави	лекція	22,44	4		
7. Міжнаціональні конфлікти в Прибалтиці	лекція	66.51	2		
8.Міжетнічне протистояння в Придністров'ї.	Лекція, семінар	78,11,12	4	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
9.Етнічні конфлікти в Закавказзі. Чеченська криза	Лекція, семінар	37,40	8	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
10.Етнонаціональні проблеми в державах ЄС	Лекція, семінар	43,45	10	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу

				роботу	
11.Етнічна та релігійна причинність югославської кризи	Лекція	20,26	2	5 б. (вибірково , під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
12.Арабо-Ізраїльське протистояння	Лекція, семінар	88	6	5 б. (вибірково , під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
13.Етноконфесійні конфлікти в державах Азії	Лекція	67	10		
14.Етнонаціональні та етноконфесійні проблеми в державах Африки	Лекція	14,18,88	6		
15.Особливості етнополітики Канади та США	Лекція, семінар	59	6	5 б. (вибірково , під час опитування на семінарі); 10 б – за підготовку і презентацію реферату 10б за індивідуальну роботу	Згідно розкладу
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		Поточний контроль 25 (усне та письмове оцінювання) Тести 10 Самостійна робота , 10 Конспект та захист уроку 5 50 - у сумі максимальна кількість балів			

Вимоги до письмової роботи	Екзаменаційна робота (білет), питання якого охоплюють всі розділи педагогіки (по одному питанню з кожного розділу) Максимальна кількість балів – 50.
Семинарські заняття	
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю(іспит)передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових(відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення. Мінімальна кількість балів для допуску до екзамену – 25 балів Підсумковий контроль у формі іспиту здійснюється на основі зарахування всіх виконаних студентами завдань (для цього отримані бали сумуються, а їх кількість не повинна бути меншою, ніж 50 балів.
8. Політика курсу	
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2. Політика курсу «Педагогіка» передбачає передачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, виконати творчу роботу). Негативні оцінки «1» та «2» підлягають відпрацюванню. У випадку невиконання студентами вищезначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю(у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Якщо студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 50 балів, він буде спрямований на повторне вивчення навчальної дисципліни.	
9. Рекомендована література	
Базова	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / В. Морозов (пер. з англ.). – К., 2001. – 272 с. 2. Антонюк А. Внешнеполитическое направление украинской этнополитики // Персонал. – 2003. – №2. – С.28-31. 3. Антонюк О. Національно-державні інтереси України в етнополітичній сфері // Нова політика. – 2000. – №4. – С. 18–22. 4. Антонюк О. Основи етнополітики [Текст]:навч.посібник. [Текст]. - К. : МАУП, 2005. - 432 с. 5. Антонюк О. Сучасна українська етнополітика: проблема історичних засад // Нова політика. – 2000. – №5. – С. 54–57. 6. Антонюк О. Формування етнополітики Української держави: історичні та теоретико-методологічні засади / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. – К., 1999. – 282 с. 7. Білий О. Національна держава й антропологічна криза // Політична думка. – 2001. – №3. – С. 14–20. 8. Білоус А. О. Відродження та розвиток української національної ментальності в умовах перехідного суспільства // Персонал. – 2000. – №6. – С. 17–20. 9. Бодрук О. Національні інтереси // ПіЧ. – 2001. – №12. – С. 52–62. 10. Борусевич О. Етносоціологічні пріоритети українців // Віче. – 1999. – №11. – 105–109. 11. Брюейкер Роджерз Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі [Текст]. - Львів : Кальварія, 2006. - 280 с. 12. Бутенко А. П. Нация, национализм, суверенитет // Социально-политический журнал. – 1998. – №3. – С. 113–120. 13. Вавринчук М.П. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України на етапі сучасного державотворення [Текст] монографія. - К.: "Правова єдність", 2009. – 288 с. 14. Варзар І. Сильні регіони – міцна держава (етносоціальні аспекти) // Україна і світ сьогодні. – 2000. – 18–24 листопада. – С. 10. 15. Вілсон Е. Національна ідентичність в Україні // Політична думка. – 1999. – №3. – С. 120-145. 16. Гелнер Е. Нації та націоналізм. – К., "Таксон", 2003. – С. 34. 17. Гон Максим Геноциди першої половини ХХ століття: порівняльний аналіз [Текст] [Текст] : навч. посіб. для студ. історичних спец. - Ів.-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. - 180 с. 18. Дичковська Г. Діалектика націоналізму та космополітизму [Текст]// Визвольний шлях. - Українська Видавнича Спілка, 2007. - 2. - С.3-12. 19. Дністрянський М.Регіональні етнографічні відмінності в Україні : чинники 	

- формування та тенденції трансформації [Текст]// Педагогічна думка. - 2009. - 3. - С.32-38
20. Доманицький В. Етапи розвитку науки про націю. – Б. м., 1962. – 104 с.
 21. Дробижева Л. Демократизация и национализм в Российской Федерации 90-х годов // Россия и мусульманский мир. – 1997. – №7. – С. 21-27.
 22. Егоров Ю. Н. Национальные интересы и политические реалии современной России // Политические исследования. – 1997. – №1. – С. 32-34.
 23. Етнополітика держави // Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001). – К., 2001. – С. 373-395.
 24. Етнополітологія в Україні. Становлення. Що далі? / І. Ф. Курас (ред.); НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К., 2002. – 295 с.
 25. Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р. Етнополітична карта світу XXI століття [Текст]. - Тернопіль : Вид-во Мандрівець, 2000. - 240 с.
 26. Здравомыслов А. Релятивистская теория нации // Свободная мысль. – 1999. – №1. – С. 64-78.
 27. Зінич В. Соціально-економічні проблеми репатріації кримських татар // Український географічний журнал. – 1998. – №3. – С. 18-23.
 28. Исламов Т. О торжестве «национальной идеи» // Свободная мысль. – 1997. – №8. – С. 95-104.
 29. Канак Ф. Національна ідея та її втілення // Розбудова держави. – 1998. – №7-8. – С. 40-47.
 30. Канак Ф. Національне і суспільне буття: діалектика відносин і міжнаціональний аспект // Персонал. – 2000. – №7. – С. 25-30.
 31. Картунов О. Жодний тип суспільства не має імунітету від етнічних домагань // Віче. – 1998. – №6. – С. 3-13.
 32. Картунов Олександр Васильович Західні теорії етнічності, нації та націоналізму [Текст]: навч. посібник [Текст]. - К. : Крок, 2007. - 192 с.
 33. Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. – К.: Либідь, 1999. – 351 с.
 34. Коршук Роман Миколайович Етнополітологія [Текст]: навчальний посібник. [Текст]. - Рек.МОН. - К. : Алерта, 2011. - 200 с.
 35. Котельников В. У пошуках національних інтересів: державне будівництво в Україні в контексті світового досвіду // Політична думка. – 2000. – №4. – С. 41-55.
 36. Котигоренко В. Вплив зовнішніх чинників на етнополітичну ситуацію в Україні // Людина і політика. – 2001. – №4.
 37. Краузе В. Етнос між трьох світів // Демократична Україна. – 2001. – 18 січня.
 38. Кресіна І. Національна самосвідомість: сутність, основні складові та рівні функціонування // Нова політика. – 1998. – №3. – С. 12-16.
 39. Кресіна І. Сучасні абрисы Української національної ідеї // Нова політика. – 1998. – №5. – С. 48-53.
 40. Кресіна І. У пошуках власної моделі самоствердження // Віче. – 1997. – С. 37-48.
 41. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітичний аналіз. – К.: Вища школа, 1998. – 391 с.
 42. Кривицька О. Міжетнічна толерантність. Як скоротити "соціальну відстань" // Віче. – 2002. – №9. – С. 35-40.
 43. Крутских А. Прагматические истоки национальных интересов // Международная жизнь. – 1997. – №3. – С. 85-96.
 44. Ксьондзик Н. З батьківщиною, але без держави: [Курди] // Політика і Час. – 2002. – №3. – С. 47-55.
 45. Кудрявцев И. Е. Нация и политический национализм // Политические исследования – 1997. – №2. – С. 77-94.
 46. Куц Ю. О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: український аспект / Українська академія державного управління при Президенті України, Харківський регіональний інститут. – Х.; 2002. – 240 с.
 47. Линц Х. "Государственность" национализм и демократизация // Политические исследования. – 1997. – №5. – С. 9.
 48. Литвиненко Д. Національне питання як політичний інструмент: деякі приклади з українського життя // Дзеркало тижня. – 2004. – №16. – С.6.
 49. Малинова А. Ю. Проблема национальной идентичности и национальных прав в либеральной политической теории // Политическая наука. – 2002. – №4. – С. 74-97.
 50. Мальшев Д. Исламский фундаментализм: идеалы и реалии // Россия и мусульманский мир. – 1999. – №3. – С. 111-121.
 51. Мартынова Б. Защита национальных интересов // Свободная мысль. – 1997. – №1. – С. 106-113.
 52. Марченко О. Етнополітологія як наука // Соціально-політичний журнал. – 1994. –

№ 3-6. – С. 70-76.

53. Матвеева С. Я. Национальные проблемы России: современные дискуссии // Общественные науки и современность. – 1997. – №1. – С. 52-62.

54. Медвідь Ф. Українська модерна нація на межі тисячоліть: витоки, генеза та проблеми консолідації // Мандрівець. – 2001. – №5-6. – С. 22-27.

55. Межуев В. М. О национальной идее // Вопросы философии. – 1997. – №12. – С. 3-14.

56. Минаева К. Р. Двухязычие как способ культурной интеграции этнических меньшинств в многонациональном обществе // Социс. – 2002. – №8. – С. 49-56.

57. Михайленко М. Українська ідея: спроба спіймати хвилю // День. – 2004. – №15. – С. 5.

58. Міценко М. Національний менталітет та проблеми суспільного розвитку // Розбудова держави. – 2000. – №1. – С. 47-54.

59. Моргентгау Г. Политические отношения между нациями. Борьба за власть и мир // Социально-политический журнал. – 1997. – №2. – С. 187-201.

60. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: ІНПЕНД, 2002. – 271 с.

61. Нагорна Л. Поняття "національна ідентичність" і "національна ідея" в українському термінологічному просторі // Політичний менеджмент. – 2003. – №2. – С. 14-29.

62. Нагорна Л. Проблема двомовності в Україні: Чи є вихід із глухого кута? // Людина і політика. – 2003. – №6.

63. Нагорный Карабах. Ускользающий мир // Эхо планеты. – 2000. – №46. – С. 22-23.

64. Нагорняк Т. Авторитет мови // Політика і Час. – 2000. – №5-6. – С. 90-92.

65. Нация и национализм / Миллер А. И. (ред.). – М., 1999. – 220 с.

66. Націоналізм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовський. – К.: Смолоскип, 2000. – 872 с.

67. Онищенко І. Етноконфліктогенний потенціал політичної еліти // Хроніка-2000. – 1999. – № 31-32. – С. 33.

68. Павловський М. Національна ідея в Україні себе вичерпала чи її зрадили? // Віче. – 1998. – №11. – С. 25-32.

69. Пашкова О. Національна ідея: теоретичний аналіз змісту поняття // Нова політика. – 2004. – №5. – С. 27-40.

70. Песоцький М. Етнополітика в Україні // Наша газета. – 2001. – 12 жовтня. – С. 79.

71. Прибиткова І. Сучасні міграційні процеси: теоретико-методологічні аспекти досліджень // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – №1. – С. 161-172.

72. Прибиткова І. У пошуках нових ідентичностей: Україна в етнорегіональному вимірі // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – №3. – С. 60-78.

73. Проценко О, Лісовий В. Націоналізм [Текст]: антологія [Текст] - К. : ВД"Простір", "Смолоскип", 2010. - 684 с.

74. Росалес Х. М. Воспитание гражданской идентичности: об отношениях между национализмом и патриотизмом // Политические исследования. – 2000. – №6. – С. 93-104.

75. Рудницька Т. Етнос і нація: спроба понятійно-термінологічного розмежування // Соціологія. – 1998. – №3. – С. 17-32.

76. Рывкина Р. Между этнократией и гражданским обществом // Свободная мысль. – 2000. – №10. – С. 13-24.

77. Савва М. В. Этнический статус в идеологии и политике // Политические исследования. – 1999. – №4. – С. 141-147.

78. Савоскул С. С. Этнические аспекты постсоветской гражданской идентичности // Общественные науки и современность. – 1999. – №5. – С. 91-103.

79. Скворцов Н. Г. Этничность: социологическая перспектива // Социс. – 1999. – №1. – С. 21-32.

80. Степаненко В. Етнос – демос – поліс: етнополітичні проблеми соціальної трансформації в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – №2. – С. 102-120.

81. Степаненко В. Перспективи громадянської нації. Етнополітика як стратегія демократичної консолідації в Україні // Віче. – 2002. – №5. – С. 62-66.

82. Струкевич О. Українська ранньомодерна нація; історико-етнонаціологічні дослідження // Український історичний журнал. – 2001. – №5. – С. 3-22.

83. Тадевосян Э. В. Этнонация: миф или социальная реальность? // Социс. – 1998. – №6. – С. 61-68.

84. Татаренко Т. Національна політична ідентичність в Європі та Україні // Нова політика. – 2001. – №4. – С. 59-61.

85. Тишков В. А. Очерки теории и политики этничности в России. – М., 1997.

86. Тишков В. А. Этнология и политика: Научная публицистика / РАН Институт этнологии и антропологии им. Н. Н. Миклухо-Маклая. – М.: Наука, 2001. – 240 с.

87. Товт М. Етнонаціональна політика України. Міжнародно-правовий вимір // Віче. –

2001. – №10. – С. 66-78.

88. Труевцев К. М. Арабский мир в XX в.: развитие национальной идеи // Полития. – 2003. – №1. – С. 88-96.

89. Хесли В. Национализм и пути разрешения межэтнических противоречий // Полис. – 1996. – №6. – С. 41-44.

90. Шабает Юрий Петрович, Садохин А.П. Этнополитология. Учеб. пособ. [Текст]. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 319 с.

91. Шамраенко Т. Балканська "порохова бочка" детонує в сучасність // Віче. – 1999. – №8. – С. 138-146.

92. Этнос и политика: хрестоматия, авт-сост. А. А. Прусаускас. – М.: УРАО, 2000. – С. 14-15.

Д о д а т к о в а

1. Кухта Б. З історії української політичної думки. – К., 1994.
2. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. - К.: Основи, 1997. – 838 с.
3. Енциклопедія політичної думки. – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
4. Пугачев В.П., Соловьев А.И. Введение в политологию: Учебник для студентов высш. учеб. заведений. – М.: Аспект Пресс, 1998. – 447 с.
5. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.: Основи, 1995. – 528 с.

Викладач _____